

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; pestmegyei rabok nagypénteki koldulása iránt; hgprimásunk körlevele a' vegyes házasságok ügyében; torontál- és nógrádmegyei közgyűlés; turócmezei közgyűlési határozatok és társasági viszonyok; pár szó a' nlibereci magyarádás czikkre; agarász-társaság; 'sa't.) Spanyolország (husvétii szünnapok és zavar; 'sa't.) Anglia (Tipperaryban nyugtalanság mutatkozik; közlekedési gyorsaság; elegy; 'sa't.) Franciaország; Algír ügye a' követkamrában; 'sa't.) Törökország (Arábiában új proféta támadt; 'sa't.) Belgium. Candia. Külföldi elegyhir. Dunavizálás.

Magyarország és Erdély.

Ö cs. 'sap. kir. Fels. gr. Desseffy Aurél kir. helytartósági tiszteletbeli tanácsost, Zsedényi Edvárd udv. titoknokot és Szobovics János kir. helyt. titoknokot a' kir. Helyt. Tanács valóságos tanácsosivá kinevezni, Nagy János gyöngyösi plébánost „odoni prépost” czimmel díszíteni 'sa' fumei kormányzóságnál Gerliczy Henrik másod-ülnököt elsővé mélt. legkegy. előmozdítani; végre a' nm. Hétszemélyű tábla törvényszéki iktatójává 's egyszersmind e' főtörvényszéknél váltóügyekbeli jegyzővé Nesztor István kir. táblai iktatót kinevezni.

A' nm. kir. udv. Kamra a' styavnicskai kir. bánya-kamrai erdősz-hivatalra Novotny Fer. irnokot, sóvári kam. kasznárságra Loga Ferd. bányai számtartósági irnokot, helyébe Kapeller Ant. sóvári sótisztosági kam. rafelügyelőt, a' lippai ujdun alapított ideiglenes kam. kasznárságra Gurány János facseti kam. igazgatósági irnokot, az ugyanott ujdun alapított ideigleni ellenörködő tisztirnökságra Saary Ákos verseczi kam. ügyvédségi irnokot, helyébe pedig Povázánecz József kam. fizetéstelen fogalmazó-gyakornokot alkalmazá.

(Pestmegyei rabok nagypénteki koldulása iránt.) Haladást eszközöl hirlapjaink olvasása gyönyörűséget okoz, valahányszor alapos szempontból szólnak fel, de ha ellenkezőleg, 's még a' mellett olykor csattanó hatásra számított készülettel lépnek elő, nem helyeselhetjük. A' Jelenkor f. évi 31. számában a' pesti rabok koldultatása jövén szóba, ennek említését igen czélszerűnek, de a' köntöst, mellyben kiállított, nagyon kiáltó színűnek látom: 's ez okból nem lesz fölösleges e' tárgyról bővebben szólni. — Sokan, kik a' dolgokba csak könnyedén szoktak tekinteni, azt gondolhatják, hogy midőn több t. megye új börtönök építésével vagy azoknak ujtásával nemesen és tetteleg lépett föl, t. Pest megye KK 's Rdeinek, a' Józán haladás pártolónak, ezen igen aggasztó országos tárgy talán figyelmüket is kikerülte, mert munkálataikról a' hirlapokban szó sem vala. Ez csalatkozás. Én, mint kit hivatalomnál fogva is e' tárgy leginkább érdekel, számos év óta tanuja valék 's vagyok ama' számos sőt folytonos intézkedéseknek, mellyek e' tárgyban tettek; de egyszersmind annak, hogy annyi lelkes törekedés le nem győzhető gátokra talált. A' mivel világ ugyanis büntetési rendszerekről beszél, 's ezek közül egyiket vagy másikat követni egyes megyéknek czélszerűtlennek ítélte azért, mivel ha egyes törvényhatóságok tetszéseik szerint választhatnának 's intézkedhetnének e' tárgyban, végre ugy összezavartatnék az egész büntetési mód, hogy vagy a' bünbíráknak 's ítélőszékeknek kellene a' különféle büntetési módokhoz szabniok itéleteiket, vagy a' különféle büntető eszközöket 's módokat egyfélére végre is összehúzni, mert egyik ugynevezett rendszer keményebb eszközökkel él a' másiknál. 'S ehez képest bölcsen fogák fel, hogy míg a' büntetési mód nem leend elhatározva, szinte mint a' börtönöké is, addig a' legnemesebb czélból származott tetteges lépések is, nem hogy czélhoz vezetnének, sőt inkább újabb akadályokat gördíthetendének a' czélhoz jutásnál. 'S ez az ok, hogy még sincsenek elrombolva régi börtönök, mellyekben egybíránt földalatti szoba egy sincsen, csak földszint és három emeleten. Valóban ohajtandó, hogy azon lelkes t. t. megyék is, kik elútván az országos intézkedésre 's hosszas orvoslásra várni, 's ki akarván a' nyomasztó szükség kívánatit elégiteni, új börtönök építéséhez fogtak vagy ehez készülnek, ezen különben eléggé nem dicsérhető határozataik létesítését jövő országgyűlésig méltóztatnának felfüggeszteni. Mert félő, hogy általok czél vesztetik. 'S vajjon tagadhatni é? hogy azon ország legszerencsésb, mellyben, mielőtt büntörvénykönyvet készítendék 's ebben a' büntető eszköz formáját meghatározta volna, egyetlen egy új börtönépület sincs a' törvény értelméhez alkalmaztatandó. Igen is, a' czélszerűség egyik nélkülözhetlen kívánata itt a' börtönök országos egyformasága. Illy körülmények között, midőn gyökeres orvoslás forog czélban, midőn a' világ kis részecskéjét kivevén, minden országban füleket kell hasítani a' törvényes pálcázatásnak és korbácsolatásnak, midőn minden város utcáján törvényes bilincsek zörögnek a' közmunkás rabokon, nem látom által miért volna olly igen szembeütő rettenesség a' rabok koldulása; sem azt, mikép lehetne, a' többi nagy roszt meghagyva, ezen csekélység eltörlesztése által az emberiség országos sérelmeit kipótolni? Az illy orvoslás csak billiomad rész cseppel való cura, 's csak ellakarná szem elől azon roszt, mellyt csak azért is kell látni, nehogy megfélekedzünk, hogy ragályos betegekünk vagynak. Megjő az új büntörvény, 's el fognak csendesülni a' derések jajai és a' bilincsek csörgései is: 's ugyanekkor meg fognak menekedni az alamizsnálkodástól azon keresztény hívek is, kik most az illy rettenetességeken szörnyűködtükben, elfelednek zsebbe nyúlani 's kifizetik a' szerencsétlen beteges rabot azzal, ha nem bírja a' pénztár tartani, miért nem dolgoztatja őket. — E' kérdés, jó alamizsnának az igaz, de mi természetesb, mint az iránt tenni kérdést, a' mit nem értünk. Egybíránt én szívesen megegyezem abban is, ha mindenkor felszólaland N. I. ur, valahányszor a' deresekről jajt, és az utcákon bilincs-csörgéseket hall, mert az effélék serkentők az ujtásra. Balla. *)

*) A' mi e' czikk elejét, t. i. büntető törvényink 's börtönök ügyét, illeti, tökéletesen egy véleményben vagyok t. Balla urral, de az ntolsó sorokba nézve szabad legyen,

☉ Torontalmegyeének tavaszeli 29én tartott közgyűlésén 1) Vasme-gye felszólító levele következtiben egy dolgozóház czélszerű fölépítését tárgyzó javaslat készítésére választmány nevezetett, mit a' megye Rdei annál nagyobb készséggel teljesítettek, minél alaposabban meggyőződvébnek, hogy a' hazai büntető rendszer gyökeres javítását mind a' szelidebb korszellem, mind az emberiség tekintete, sőt maga az önkény szörnye által leigázott igazság is sürgetve parancsolják. A' megye Rdei egy javítóház létesítését már több év óta buzgó kebellet ohajtván, annak felállíthatása tekintetéből ezeltől tervkészítés mellett intézkedéseket is tőnek, azonban el nem mellőzhető akadályok miatt a' létesítés mindedig nem sikerülte, 's a' fölélesztés mellett is alig hiszszük az építésnek jövő hongyülés előtti elkezdését, minthogy már most a' büntető rendszer kidolgoztatását 's törvényes megállapíttatását az országosan czélba vett dolgozóházak egyformasága végett elvárni szükség, pedig egék! milly állapotban vannak börtönök? a' tömlöczök sajtálagos bűzhődt levegőjét szíva: 10—12jen nyomorognak egy lyukban, a' kitanult gonosztevő 's gyilkos együtt a' gyarlóság ösvényén megsikamlott fiatal, 's talán javulni kész kezdő tolvajjal, hol oktatást adva 's véve vétkes henyelés közt töltik a' szép napokat, mellyek a' mindenhatótól munkára rendeltetvék! 's onnét a' bün iskolájából kiszabadultok után megtérés helyett újabb csinyeik által hadat üzennek a' társaságnak. E' megyében a' foglyok a' mostani büntető rendszer mellett nemcsak nem fogynak, hanem szemlátomást szaporodnak elannyira, hogy a' közfogház az újabbaknak helyt nem adhatván, a' megye némely tisztviselőji szállásához tartozó fészereket börtönökké változtatni kénytelen vala, mellyek már szinte telvék raboskodókkal, kik veszélyes czimborázásban heverve üzik unalmokat, az adói pénztár terhét szaporítva, a' helyett hogy magok élelmet 's öltözetet, 's a' felvigyázó-személyzetre fordítani szokott költségeket megkeresnek. Auburn és Pennsylvania! milly különbség van javítóházaitok, 's hazánk börtönöké közt, Ti a' bünöst visszavezetitek az erkölcs 's erény útjára, 's a' a' henyéket munkára szoktatjátok, hogy világba visszatértekkor a' másét ne kívánják, hanem magoknak tudjanak dolgozni, ellenben mi! — kis-betűvel írom, mert ebben valóban kicsinyek vagyunk, — mi a' bünösből még nagyobb bünöst, tolvajból rablót, rablóból gyilkost 's a' t. készítünk, 's dologtalan fogházainkban még jobban megkedveltetjük velök a' henyelést, hogy rabságuk kitöltése után annál inkább sovárognanak másé után! Senatus haec videt. De táplál a' remény, mikint ezek nem sokáig maradnak így, kezeskedik erről a' törvény, melly a' büntető-rendszer kidolgozására országos választmányt nevezze, kezeskednek továbbá azon nevezetes férfiak, kikből az érintett választmány áll, e' részben biztosan nézhetünk hazánk szebb jövendője elibe. 2) A' fentebbiekből világos, miszerint fogházunk annyira tömve van, hogy több vendég elfogadására alig képes, ennél fogva miután némely nemes hűbérnök, néhány öszszeirt, sorshuzás alá esett 's kiadatni követelt legény makacs visszatartásával a' törvénynek, 's a' megye által kirendelt hatalomkarnak ellenszegülni nem kételkedett, 's többféle kihágásaikérti megidéztesükre sem jelentek meg, katonai segítséggel befogatni rendeltettek volna, felsőbb helyen kérdés tétetni határozatott: vajjon a' törvényes hatalomnak ellenszegülő-k 's különféle bünökkel terhelteknek, ha netalán a' törvényesek által javítóházban töltendő fogságra ítéltenének, az ország valamely javítóházában lesz e' helyök? ugy hiszszük e' rendelkezés nem filius ante patrem, mint a' „pesti hirlap 30ik számában fondorul előadva van, mert ha valakit javítóházba küldendők vélnék, eleve kell a' törvényszéknek tudnia, ha vajjon azon egyednek befogadtatását a' hely megengedi e? hogy itéletét úgy hozván a' szükség magával, ahoképest szabhassa, önkint értődven, hogy a' fenforgó körülményeknél fogva az itéletet mérséklenni a' törvényszék jogai közé tartozik. Egyéb-iránt az érintett pesti hirlapi czikk a' torontáli állítólagos népszarolásról, mellyre bizonytalán rövid idő múlva hiteles adatokkal támogatandó czáfolat a' maga helyére — a' pesti hirlapba — be fog küldetni, kissé heveskedve, 's aligha eléggé megfontolva iratott, mert a' küldöttség a' besorozásról jelentését még nem adván be, egyelőre nem tudhatni, mit jelentenek a' rácz-szentpéteri ujonczfogadásakról szóló szerződések iránt? 's csak fel kell tenni mind

minden sérteni akarás nélkül. öszinte véleményemet nyíltan kimondanom, melly imezeken alapszik: 1) a' rettenetességen szörnyűködtemben feledtem é zsebbe nyúlani, vagy nem? azt t. Balla nem tudhatja, én pedig nem mondom meg, mert a' mit a' jobb kéz ad, azt a' bal ne tudja meg; 2) a' beteges rab nemesak a' maga, hanem valamennyi társa számára koldult; de ha nem is, én ismételve merem mondani, hogy az illető hatóságok rabjaikat kötelesek eltartani; 3) t. Balla urnak minden esetben több tapasztalása lehet már ez életben, mint nekem, 's azért elég szerény vagyok nyíltan megismerni, hogy én nem értek annyit, mint ő; de iparkodni fogok, hogy öt értelmiségben idővel legalább megközelíthessem, 's azért t. Balla urtól tanulni mindenkor igen szívesen fogok; 4) a' deresekről hangzó jajok és utcai bilincsesörgés ellen nem fogok fölszólalni, mert hiányos fenytörvényrendszerünk ezeket fájdalom! nem engedí most még nélkülözteni; de azért a' törvényhatóság, ugy szólván hivatalos koldultatása ellen a' raboknak mindenkor hangosan fogok szót emelni, mert ezt a' fenytörvénykönyv elkészülte előtt minden vesztély nélkül megszüntetheti, 's mivel bensőleg meg vagyok arról győződve: miszerint a' rabok börtönöztesítésének főczélja erkölcsjavítás, mit az ilyen ex officio koldultatás által egy hatóság sem fog elérheti, miután az ép testteli koldulás mindenkor szemtelenséget főltezt, ez pedig számtalan csiráját hordja magában a' valódi rosznak. E' koldulás megszüntetését nem szükség egész büntető rendszerünk tökéletes megjavítását bevárni; ha tövén nem bírjuk elvágni a' fát, vagdaljuk le hajtatás és ágait, 's az egész törzsök kiszárad, írtsuk ki az apróbb visszazéléseket legalább, ha a' nagyobbak kiküszöböléséhez még nem foghatunk! N. I.

az eljáró küldöttségről, mind Torontál lelkes Rdeiről, hogy az adózónépet uzsoráskodással zsaroltatni semmi szin alatt nem engedendik, az idézett czikk igazán „*Illius ante patrem*“ mivel e' részben véghatározat még nincs. 3) Szó emelkedvén: mikint az ujonczállitásnál hirszerint e' megyében is némely se-bészek embervásárlást követtek el, azért ennek megvizsgálásul választmány küldetett ki. Tehát e' megye sem dicsérik az ujonczállitás minden oldalról tiszta végrehajtásával? vajjon miben kelljen ezen erkölcsi romlottságot keres-ni? fonák nevelésben é, vagy emberi gyarlóságban? Minden esetre nagy adag lélekisméretlenség kívánatik ahoz, hogy valaki az a' nélkül is majd minden terhet viselő adózó nép alattomos sarezolására vetemüljön! Ösmerve a' vizsgáló küldöttség tagjai jellemét 's igazságszeretetét, meg vagyunk győződve, hogy a' hivatalával visszaélőt napfényre hozandja, 's Torontál lelkes Rdei a' tettes érdemlert megfenyítésével az emberiségnek igazságot fognak szolgáltatni, mi pedig a' nyilvánosság ítélőszékének adjuk által. 4) Miután a' megyét körül-övező Tisza, Maros, Temes, és Berzova folyók körüli töltések eddigelő ingyen közmunkával készítették, a' megye Rdei azon elv megállapítása mel-lett, hogy jövőre az ingyen közmunkák megszüntetésével az adózónép terhe könnyíttessék, 's a' töltések fentartását az illető uradalmak magokra vállalják, a' napi munka díjának aránylagos kidolgozására választmányt biztak meg. 5) Minthogy az osztálytétel esetében a' feleknek bírőválaszthatási jogot adó 1840 : 13 t. czikk a' személyek közt különbséget nem teszen, hogy valahára a' jobb-ágyok e' részben magoknak bizodalomok szerinti bírót választthassanak, a' törvény jótékonyága reájok is kiterjesztett. 6) A' temesvári óbitú püspök a' belüli hivatalos tudósítására, hogy megyebeli Egres helységben egy vidéki g. e. lelkész az ottani g. n. e. népet különféle ámitgatásokkal hitök elhagyásá-
ra, 's a' g. e. vallás követésére birni törekedett, 's ez által a' lakosok közt békéltenség magvait szórta el, a' járásbeli szolgabírónak meghagyaték, mi-szerint a' kérdéses lelkészt ismét megjelenés esetén Egresből parancsolja ki. 7) A' tisztí küldöttségnek a' közgyűlések tartása iránt előterjesztett azon véle-ménye, hogy évenként a' beálló törvénykezések napjától számítandó második hét első és második napján közgyűléseket már csak a' törvényszékhez szük-séges utazás általi időnyerés tekintetéből is tartani, a' jegyzőkönyvek szám-szerinti tárgyalására megkívánató sorbeli közgyűlést pedig az érdekek kel-lő megfontolása után tavaszhozban megülni legezelszerűbb lenne, jóváhagyat-ván, e' szerint jövőre a' havi kisgyűléseken kívül mindenkor két napig tartó évnegyedes, 's tavaszhozban egy recapitulationalis közgyűlésünk leszen, azon-ban utóbbi ezidén kivételt szenved, mert a' járásbeliek ujonczozással foglal-kodásuk miatt hivatalkodásikat nem végezheték el, miért folyó évben a' sor-beli közgyűlés őszelő őra, a' legközelebbi soronkívüli közgyűlés pedig tavaszhoz 26 's 27dik 's a' törvény székének utána való napokra tűzettek ki.

Rónay Mór cz.

Nógrádból tavaszhoz 10kén. Mult évi Jelenkorunk 55. számában, mint örvendetes jelét külföld előtti isméretlenségünkől lassankénti kivergődésünk-nek, emlitők Kubinyi Ágostonnak a' moldvai gyógyász 's természetvizsgáló társaság résziről levelezőtagnul választatását; most ismét jelenthetjük, hogy megválasztatási oklevele elfogadhatását ő cs. k. fölsége m. é. tételő 14kén tisz-telt hazánkfiának kegy. megengedni méltóztatott. —

Nógrádból F. hó 20án tartott közgyűlésünkön a' gyorsírók nevel-tetése is szőnyegre került, mi élénk vitakozásokra nyújtott alkalmat. E. I. bírő több efféle, közjóra e' nemes megyében tett, adakozást felszámítván, azt nyilvánította, hogy azoknak részint semmi sikerük, részint az összegyűlt pénz-mennyiségnek semmi számadási nyoma ninesen, 's ez aggodalma nem buzdítá őt a' tárgy-pártolásra; H. E. főbíró pedig hivatalosan jelenté, hogy nem győzi magát papirossal, az efféle adakozások 's megyénk különféle intézetei tö-mérdek kamatinak és tőkénének szóbeli per utján való beszédésében; egy bírő azt kívánta, hogy járásbeli szolgabíró urak szólítsák fel a' buzgó hazafiakat, hogy a' gyorsírók képezetésekre bőven adakozzanak; de általányosan kije-lentvén a' tisztí kar, hogy így alig gyűlend össze valami kis mennyiség, végre az elnök másodalispán három darab körmőczi aranyat ajánlván, a' jelen-levőket elnöki székéből fejkenként szólította fel, kik így meglepetve bőven ada-koztak a' gyorsíró- képezésére 's így a' haza oltárára! N. t. bírő a' felszólítások 's adakozások közben köz-tanácskozáshelyen illy meglepést, melly ugyszólván morális, és physikai erőtetéssel járul, nem helyeselvén, bár névszerint szó-lították is fel, a' teremből kilépett, azon buzgó érzéssel, hogy ezen czélra is annak idejében és a' majd minden közgyűlésen előforduló számtalan adakozásban de kiszemelve, részesülni fog. Baloghi László. —

(Turóczmegyei gyűlési tárgyak 's társas viszonyok) mult hó 29ik 's köv. napjain tartott évnegyedi közgyűlésünkéről a' közlötteken kívül pótlólag még megemlitendők: 1) a' zniói és tótrónai uradalom közt több év előtt határkér-dések keletkeztvén, miután felsőbb parancs azok elintézését a' rendes bírótul elvonta 's Fogarasy n. szombati táblai ülnökre, mint e' végett egyszersmind helyettesítve kijelölt alispánra, különben pedig e' megyére nézve teljes értelmű-leg idegen egyedre ruházta, az innen eredt sérelem az 1825ki országgyűlésből Ő fels. törvényes orvoslás végett fölterjesztett; e' szerint örömmel hallák a' KK. és RR. azon kegy. rendelet kihirdetését, mellynél fogvást a' táblai ülnök ál-tal hozott ítélet megsemmittetvén, a' kérdéses tárgy elintézése a' megye által kiküldendő 's törvény értelmében eljárandó alispánra hagyatik; mi végett az el-ső alispán ki is küldetvén az előadott sérelem megszüntnek nyilatkozatott. Ellenben 2) T. Sz. Márton m. város községe a' nm. H. tanácsnál földesura ellen tett azon panasza következtében, hogy ez 1836. óta a' füstpénzt pengőben kö-veteli 's több a' földes-uraság kezén levő pusztá házhely, bár azok megszá-lítása urbéri pör utján ezelőtt már sürgettetett, mostan megyei végzésnél fog-va is kihagyatott az urbéri állományból, az illető földes-uraság kihallgatása mellett, érkezett intézvény, melly mind ezek elíteltetését rendes urbéri pörre utasítja, azon okbul nem fogadtatott el, mert törvényink ezüst pénzen kívül

más értékűt nem ismervén 's ezt az 1840ki 7dik t. cz. multa nézve is elég világosan megerősítvén, a' kérdéses házhelyek pedig az urbér behoztakor már mint puszták följegyezve, következőleg az emlitett, mint a' törvény beho-zatala előtt csupán 's egyedül a' H. tanács rendelésin alapult pörök az 1836 : 11dik t. cz. 9dik §a értelménél fogva megszüntetve 's e' szerint a' házhelyek is az annak idején eljáró küldöttség által az összeírásból kihagyatva levén, a' parancsolt urbéri pörös ut ez esetben az idézett törvények rendeleti 's enged-vényivel ellentétben áll. 3) A' martzius 9diki kisgyűlési Jegyzőkönyv hitele-sítésekör azon pontra nézve, melly el e' megyében a' gyakran előfordult 's va-lószínűleg, gyujtogatásoknak tulajdonítható tüzvészek miatt Nádor ő fenségé-től rögtön ítélő bíróság eszközöltetni rendeltetik, némelyek az előadott ese-teket 's okokat nem elég nyomosaknak vélvén, a' hozott végzés erejét meg-szüntetni ohajták; bejelentetvén azonban, hogy ez érdemben felirat ő fensé-géhez már átküldetett, az indítvány azon nyilatkozás mellett, hogy a' meg-nyerendő rögtönítélési jog használata a' körülményektől függend, ezúttal el-mellőztetett. Azonban april. 13kai kisgyűlésen Nádor ő fenségének a' rögtön-ítélő hatalmat egy évré megengedő leirata kihirdetettvén az e' tárgy egész me-gyében munkálendő ítélőszék, mellynek elnöke az alispánok egyike, tagjai pe-dig 4 rendes és 2 helyettes bírő kinevezetett. E' határozatok után még kö-vetkezők tudalomra méltók Turócz jelen viszonyira nézve: mult nyári szün-napokban itthon mulatott néhány löcsei és pozsonyi tanuló alkalmasint a' me-gyénkben is találkozó panszlavismus vakbuzgó hősei által felbátorítatva, bár jó-tékony, de a' tettet soha nem igazoló, czélbul, egy szláv szindarab játszásá-val, mellyben a' magyar nyelvet gúnyoló szavak épen nem híjányoztak, mulat-tatá a' közönséget. E' szennyet a' most Löcsein tanuló de husvéti szünnapok alatt szüleit meg látogató megyénkbeli ifjak számszerint 11en lemosni 's magyar nyelvezhi hő ragaszkodásukat nyilván tanusítani 's a' mennyiben általányos hír szerint turóczai eredetű löcsei tanuló létükre ők is a' panszlavismus követőihez számíttatának, e' súlyos vádat magukról 's megyénkbeli más hasonérzésű ta-nulótársaikról elhárítani akarván, husvét hetfőn, Botesinálta Doktor' című ma-gyar vigjátékot Kazinczy Ferencz fordítása szerint előadák. A' néző közönség, melly többnyire a' megye műveltebb 's előbbkelő mind két nemű osztályához tar-tozik, habár alsóbbrendűek sem híjányoztak, olly számos vala, hogy a' tágas teremben, helyet alig lehet kapni; mi egyszersmind elég tanúság arra, hogy miután tavaly az emlitett szláv szindarabot, kettőt hármat kivéve többnyire csak az illyest ezelőtt soha sem látott kandi pór nép méltatta nézésre, a' magyart most a' megye szine 's értelmesbei köz tapssal fogadák. Így a' magyar nyelv és szellem-hezi vonzalom már köztünk turóczai tótok de nem panszlávok közt is, napról nap-ra gyaraposzik ellányira, hogy a' műveltebb osztályokon kívül több mesterem-bert is egymás közt gyakrabban magyarul beszélni hallani épen nem fejrőhölő ritkaság. A' szini előadás olly szabatosággal ment véghez, hogy gyakorlott szí-nészeknek sem vált volna szőgyenükre. Ez alkalommal emlitésre méltó, hogy Löc-sen most körülbelül 18 turóczai fi jár iskolába 's köztük csak 4, mint különben ne-vezni szokták, theologus, a' tót vagy szláv egyesült tagja, ellenben őt a' magyar társasághoz tartozik. Csudálhatni azonban, hogy azok is nem csatlakoznak in-kább a' magyar társasághoz, mert a' tót nyelven születésüknél fogva ugy is elég jártasak, polgári életben pedig a' magyar és német nyelv helyes tudása saját ön-hasznuk kockázatátá nélkül mellőzhetlenül szükéges. Mult évi Társalkodó-ban megemlitém, mikép a' theologus tanulók a' szláv nyelvtanulásra nemesak mo-raliter de physice is köteleztetnek 's minthogy ezt eddig senki nem czáfolta meg, most is erősen hiszem; azonban Hlavacssek prof. azon állítására, hogy turóczia-knak a' homiletikai gyakorlatok miatt a' szláv nyelv tudása vagy inkább tanulása szükéges, azt válaszolom, hogy ezen állításnak csak akkor lehet helye, ha az ér-demes professor ur bebizonyítja: mikép a' homiletikai gyakorlatok minden más nyelvet kirekesztvén, az angol vagy német theologusok szinte és egyedül szláv nyelven gyakorolják a' Homiletikát. Ez ugyan magyaron mondva ámitásnál nem egyéb, mert ha a' turóczai tótot girálta vagy pazardesi tót nem érti, mikép ér-tendi meg a' panszlavismus terminológiában, (nem mondom a' bibliaiban) előke-rült szavakat, következőleg az egykoron hivatásának lélekisméretesen megfelelni akaró lelkész v. iskolamester minő hasznát veendi az olly elkerülhetlen tudatúvá bélyegzeni akart szláv nyelvnek a' népoktatásnál? Eszembe jut épen most egy itt Pribócson minap előfordult 's az általam idézettek igazoló eset, t. i. egy írás-ban és olvasásban elég jártas helybeli tiszt mesterember a' pozsonyi ev. isko-lába járó fiától szláv szerkeztű levelet kapván, annak tartalmát sehogy sem ért-hette 's így annak megtudása végett az idevaló köztiszt. lelkészhez folyamod-ni kénytelenítetett, ki a' panszlavismusnak avatottja nem levén, csak nagy ne-hezen tudta kifürkészni a' levél értelmét. Uraim! illy hősökre bizzuk tehát a' népnevelést? 's ezek, kiket ömagukon kívül, más nem ért, legyenek a' nép oktatói?! De elég erről! szóltam én és szóltak mások is e' tárgyról a' Társal-kodó 's más lapokban, vajha borsót ne hányunk a' falra! E' sorokat épen fe-jezni szándéklám, midőn a' Jelenkor 28dik száma jut kezemhez, hol a' beszte-recebányai társas élet panorámáját olvasván, nem tartóztatatom magamat né-mi észrevételek ide csatlásától. Feltűnő előttem 's hiszem mások előtt is a' raj-zolt feszültség 's elkülönözés, mert beszte-recebányai számos polgári család a' zólyom-megyei nemességgel vérségi 's rokoni összeköttetésnél fogva is szo-rosb kapcsolatban 's baráti viszonyban élvén, az ott divatozó egyetértés má-soknak mintegy példaul szolgálhatott; de ha a' beszte-recebányai panoráma köz-lője az illy, mint gondolom, csak most lábra kapott elkülönzésen felakad, mit mond bezzeg arra, ha én mintegy válaszolva tudtául adom, hogy illy elkülön-zések másutt is, pedig a' műveltebb nemesség osztályában is léteznek! Megyénk másokhoz képest elég kiesiny, de a' coterie elég számos, 's van haute volée, van chineser! sőt gyakran zártkörűben is az elkülönzés 's ezt természetesen követő fesz olly szemebetűnő, hogy még az ismerősek is idegenekké válnak. Többet mon-danék, de nehogy azt is valaki epés ingerültségnek tulajdonítsa, most felha-gyok vele.

Azon pásztori körlevelet, melyet a primás-hg papjaihoz mult 1840 évi jul. 2kán bocsátott a vegyes házasságok ügyében, mint korszaki oklevelet tudomás végett közöljük Olvasóinkkal: „Kopácsy József isten irg. esztergomi érsek 'sa't. Mily buzgóssággal öröködt az apostoli szék mindig a felett, hogy a házassági szentség a maga tisztaságában fentartassék 's kiszolgáltatásmódja a kath. egyház tanját helyesen jelentse ki, a legrégibb idők évkönyvei világosan tanúsítják. A római pápák újabb időkben is hasonló buzgalommal kívánván óntalmazni a kath. tant, mindent megtettek, hogy e részben az egyház elveitől szokásba jöni kezdetlétéréseket jóvá tegyék, 's főleg azon gyakorlatot jobbitsák, miszerint katolikusok nem-katolikusokkal a kath. egyháztul megkívántatni szokott biztosítás nélkül lépnek házasságra. E' czélbul származtak XIV. Benedek, VI, VII, VIII. Pius, XII. Leo, és a kath. egyházat most szerencsésen kormányzó XVI. Gergely pápa rendeletei, mik szerint a kath. egyház tanja értelmében rendelkezett: hogy a katolikusoknak nem-katolikusokkal házasságra lépni, mivel abbul nem kis lelki veszély származnék, az egyház törvényei szerint tilalmas, vagy ha valamikor oly fontos ok forogna fel, mely az illy vegyes házasságot javasolni látszanék, az másképen nem mehet végbe, mint szükséges biztosíték mellett, hogy t. i. mind a kath. házastárs biztos legyen a hithagyás veszélyétul, sőt inkább köteleességének tartsa a nemkath. házastársat, mennyire csak tőle telik, a tevélygésbul megtéríteni; mind pedig ezen házasságbul születendő fi- és lánygyermek a kath. vallás szentségiben neveltessek; ha illy biztosíték azonban nem volna, vagy azt nyerni nem lehetne, akkor a kath. papnak köteleességiben áll a szent szertartás, könyörgés, és áldás végrehajtásatul és minden oly tettul tartózkodni, mibul azt lehetne következtetni, hogy az illy házasságot jóváhagyja, vagy hogy ahoz segédkezet nyújt; 's ha mind e' mellett is az összeesküetés ugyanacsak sürgetnék, legalább semleg viselje magát, hogy t. i. ha semmi egyházi akadály nem forog fen, a házasság felek összeesküetés iránti kölcsönös megegyezését maga és két vagy három tanu előtt kijelenteni ne ágtolja, és azon tettet mint érvényesen véghezvittet, a házassági jegyzőkönyvbe iktassa. Hogy pedig e' rendeleteknek minden lelkész örömet és híven engedelmeskedjék, nemcsak a római pápa tekintete kívánja, ki isteni végzésbul az egység középpontja, és a világon elsőt minden kath. egyház feje, hanem több fontos ok is mindenki előtt könnyen megfoghatóva teszi. Mert ki volna, ki nem látná, hogy minden biztosíték csak oda vág, miszerint e' részben a természeti és isteni törvények sértetlenul megtartassanak; mert már tudva van, hogy azon kath. személy, ki oly házasságra lép, mely által magát és születendő magzatit a hittul elszakadás veszélyének vakmerően kiteszi, nemcsak (VIII. Pius pápa szavait mondjuk) az egyházi szabályokat sérti meg, hanem egyenesen és legkeményebben a természeti és isteni törvény ellen is vétkezik; — vagy pedig midőn a házasság szentségének különös czélja az, hogy abbul isten országának, először e földön későbbden mennyekben, alkalmas nép sarjadjon, megengedheti e' kath. egyház, hogy tekintetvel oly házasságok szentesítésének 's erősítésének meg, melylyekbul születendő gyermekek nem számítatnak Krisztus igaz nyájához? — Bizonyára azon házastárs, ki az egyháztul és vallástul, melyet maga egyedul igaznak, egyedül isteninek, és az üdvözülésre legalkalmasnak vall, születendő magzatit szantszándékkal elidegeníti, vagy elszakasztja, kegyetlen azok iránt, és a szentség (sacramentum) magas mivoltának, mely t. i. Krisztusnak az egyházzal összeköttetését ábrázolja, legkevesébbé tesz eleget; az egyház törekvését pedig, mely a szentség kiszolgáltatásánál 's elfogadásánál legfőbb, nemcsak elő nem mozdítja, sőt inkább annak ellenszegül. — Az oly házastársat azért semmikép sem tekintheti alkalmasnak a házassági szentség méltó fölvetelére és arra, hogy neki az kiszolgáltatassék, és így azon jótéteménytul, melyet az egyház és szentség természete föltételez, maga fosztja magát meg. Ezeket ti, mint a melyek hitünk főbb elvein alapulnak, mindnyájan jól tudjátok, és örömet hiszszük, hogy még jobban kifejlett azon események által, melyek épen, mivel a kath. egyház ezen tanja apostoli állhatatossággal védett, több hit- és tisztársinknak nem kevés kellemetlenséget okoztak. Midőn azért a kath. egyház szent törvényeit és elveit épségben fentartani elengedhetlen jogunk és kötelességünkben áll: intünk titeket az urban, 's éberségeket serkentjük, hogy komoly gondot fordítsatok rá, miszerint vegyes házasság alkalmakor a régi kath. rendszabály, melyet annyi zsinat, annyi pápa megerősített, mindenütt a legszorosabban tartassék meg. Kívánjuk ezt tőletek, 's annál nagyobb bátorsággal hagyjuk meg nektek, mivel jól tudjuk, hogy rendeleteknek az 1799. 26. tezikkel nem ellenzi. Mert azon cikkely illető pontjában egyebet nem parancsol, mint hogy a vegyes házasság mindig kath. pap előtt menjen véghez, az áldásrul pedig, vagy a szent szertartásrul, mint a mely körén kívül esik, még csak nem is emlékezik; sőt kétséget is alig szenved, hogy e' kettő szantszándékosan választották el egymástul, mivel az említett 1799. 26. t. cikkben a vegyes házasság iránt hozott végzetek egészen rokonak azon elvekkel, melyek köv. években állottak és a melyeknek az evangélikusok házassági póreik elitélésiben nálunk is ideiglenes szabály gyanánt kelle szolgálnok; ezeknek azonban lényegét a polgári kötés megkülönböztetése a házasságtul, mint szentségtul, teszi. Ez elvek ugyanis a szomszéd örökös tartományokban ma is fenállnak, de annyira nem terjesztettek ki, hogy azon esetekben, midőn kath. elv szerint az összeesküetést halogatják, a házasság megáldását parancsolnak, vagy pedig annak megadása végett a püspökök és papság lélekemléretén erőszakot tennének. — Továbbá az evangélikusok azon cikk által a vallás szabad gyakorlása következtiben biztosítottak, hogy „semmi vallásukkal ellenkező, tettekre ne kényszeritessék“, hogy „vallás dolgában“ még az iskolák elrendezésiben is „mindenik vallásnak szabad keze legyen“, hogy „mi a valláshoz tartozik, abban egyedül vallásuk előjáróitul függjenek“, hogy „fenyítékre nézve a vallás-szabadság sérelme nélkül“ vallásuk elveivel egyező rendszabály állítsassék; — ha tehát valaki állítani nem akarja, hogy a katolikusoknak nincs vallás-gyakorlati szabadságuk, vagy hogy a mi jogot e' részben az evangélikusok kaptak, attul a régi birtokban volt katolikusok ugyanakkor elestek; ha tehát valaki ezt állítani nem akarja, önként következik, hogy az előzárlattak a katolikusokkal is közösek, 's hogy a vegyes házasság dolgában saját törvényeik, szabályaik, elveik szerint igazgathatják magokat. Ne is gondolja valaki, hogy az által a törvény azon rendelkezést, miszerint a vegyes házasságot bármi szín vagy ürügy alatt akadályoztatni tilos, megszegik; mert senkiesem akadályoztatik, még azon esetben sem, midőn a kath. egyház biztosítékot kíván, ha más egyéb ellenem áll, hogy illető papja előtt, a tridenti zsinattul megállapított szabály szerint vegyes házasságra lépjen, és így házassága minden tekintetben erős és érvényes legyen. Hogy az érintett törvény ereje a szent szertartásra, könyörgésre, áldásra ki nem terjed, a fölebbiekbul és leginkább onnan kitetszik, mivel az evangélikusok többiben kijelenték, hogy azon cikkely „elvek sérelme nélkül“ alkotott, ugy nem kétkedhetni, hogy az „szinte a kath. elvek sérelme nélkül hozott“, mely méltányos, és a katolikusok elvei szerint szükséges viszonyosságot, mind minden vegyes házasságnak, minthogy szentség (sacramentum) forog fen benne, a katolikusok szent székire vétele, mind pedig az világosan bizonyítja, hogy az evangélikusok házassági dolgában, saját törvényszékeik által hozott ítéletekre nézve világosan az mondatik, miszerint azoknak csak polgári eredvénye erős, a püspökök pedig az ilyen kimondott házasságikötél megsemmisülésének elismerésére és a katolikusokra leendő kiterjesztésre nem köteleztettek. Különbben, ha azt teszzük

fel, hogy midőn törvényt hoznak, nincs figyelem arra, hogy a kath. elvek sértetlenul maradjanak, innen az következnek, hogy ha köteleki, papirendi, erőszaki (ligamen, ordo, vis) akadály forogna is fen, de ha az illyenek vegyes házasságra akarnának lépni, attul még ezen akadályok mellett sem mozdíthatatnának el, mivel az által a vegyes házasság akadályoztatnék. Azt szokták ugyan ellenvetni, hogy azon törvény alkotásatul fogva olyan szokás divatozott, miszerint ha a más vallásu férfi reversalist, vagy más biztosítékot nem adott is gyermekinek a kath. vallásbul leendő neveltetésirul, a vegyes házasságot még is szokott szertartással hajtották végre; de ezen szokást mint kezdetben nem polgári törvény hozta be, sem annak ereje által nem folytatott: ugy annak továbbad is folytatását annak erejével annál kevésbé sürgetheti, mivel a legujabban ő fels. elibe fölterjesztett törvényjavaslatban világosan elismértetik, hogy az áldás nélkül, kath. pap előtt végbennt vegyes házasságok egyébiránt is érvényesek. Oka pedig, hogy e' szokás félben nem szakasztott, volt, a kath. papságnak a békeség őszinte szeretetébül származott engedékenysége, a vegyes házasságok kevés száma, és leginkább azon lehetőség, miszerint vagy a nem kath. férj önkéntes megegyezése által az iránt, hogy a gyermek kath. hitben neveltessek, vagy reversalisok által, melyek, mi helyt a 2dik József csász. által behozott szoritás tágult, szaporodni kezdetek, törekedtek elérni azt, mit a kath. elv kíván. De most a dolgok egészen másképp állnak: a vallás ügye azon okbul hogy az 1799. 26. tezik több lényeges pontjában változást szenvedjen, már másodsor tétett országgyűlési vitaközös tárgya, és törvényjavaslat képeben ő fölségének is fölterjesztett. A tetteleg törvénytul ellérés a kath. vallás tetemes kárával, és az által szükségesített folyamodás a naprul napra szaporodó vegyes házasságbul származik. A vallásbeli közönyösség mindinkább terjed és a kath. ügyet nagy romlással fenyegeti. A reversalis igenigen megrikult, 's a dolog majd egészen oda jutott, hogy erejét, melyel ezelőt a törvényhatóságok előtt birt, egészen elvesztette. Végire most a kath. intézvény e' része annyira ki van fejtve, hogy nem látni, mit kelljen cselekedni, annyi volna, mint világosságban járni nem akarni, és a pásztori kötelességrul megfeleledkezni. Rajta tehát szeretett atyámfiai és fiaim a Krisztusban! a további kézzel háritása, és az egyház helyes gyakorlati szokása visszaállithatása végett ne kessetek erőteket a miénkkel egyesíteni. Főleg pedig sziveteken hordjátok, hogy azon hitet nyomosan ugyan, de illő szelidséggel öntsétek a népbe, mint kelljen az igaz katolikusoknak a hit szabályi szerint cselekedni, mit kelljen tartani, hinni a házasságrul, annak ezéljairul, méltóságairul, Krisztus urunktol annak adott szentségi erejirul, a kötés örökösségirul, a házastársaknak egymás és magzataik iránti kötelességekirul, 's ezen kötelességek közt arról, mely a magzatok neveltetését az ur felelőmiben és a kath. vallás szentségiben illeti? mily gondolatokkal járuljanak a házassági szentség fölvetelésre, 's mily lelki ájtatossággal kell munkálkodniok a megszentelő kegyelem gyarapításán? Ezen hiteles forrásokbul merített tanítás mind a katechézisek és sz. beszédekben, mind minden lehető alkalommal oly szakadatlanul ismételtessék, hogy a hitek szivében mély gyökert verjen, 's annak követésére és teljesítésére, jól tudván a kath. házaspárok szent kötelességét, késszek 's hajlandókka tegye. — Ha végre különböző vallásu jegyesek akarnak előtetek vegyes házasságra lépni, a minden katolikusnak adni kellő tanításon kívül, különösen intésék a kath. menyaszzonyt, hogy jusson eszébe vallásunk azon legerősebb dogmája, miszerint a kath. hiten kívül nincs másban üdvösség; továbbá tudja meg, hogy nemcsak minden hithagyási veszély elhárítására köteleztetik, hanem azon fiak iránt is, kiket istentul vár, már most a legigazságtalanabbul cselekszik, ha oly házasságra lép, mely felöl előre tudja, hogy azok neveltetése az ő tette által nem a kath. vallásbul történik; nem kevésbé köteleztetik azért arra, hogy völegényét arra birni ügyekezék, miszerint ígretét irásba tevé, vagy alkalmas tanuk előtt kijelentvén, erős biztosítékot szerezzon arról, hogy mindkét nemü gyermeki a kath. vallásbul neveltetnek. Mely dologban ha a pap tiszta törekvése fustbe menne, a jegyesek pedig továbbra is össze akarnának egymással kelni, jelentse ki a pap, hogy őt ezen házasság megáldásatul, és szent szertartással leendő megerősítésitul a kath. egyház törvénye és tanja tiltja, de abban semmi akadályt nem tesz, hogy a hazai törvénynek elégtétessek, és a jegyesek házassági iránti megegyezéseket előtte és két vagy három tanu előtt kijelentsék, 's így erősen és érvényesen házasságra lépjenek. — Többire pásztori okosságtokat leginkább arra figyelmeztetjük, hogy e' dologrul semmi olyast ne szóljatok, e' házasságra lépés körül semmi olyast ne tegyetek, mit a máskép hívők megvetésének, vagy ingerlésének venni lehetne; hanem inkább minden beszédeitekbül, minden tetteitekbül az tessék ki: mikép kath. papokat nem más, mint kötelességök betöltésének szelime lelkesíti, hogy t. i. a vallás dolgában az egyház parancsit tartják meg, polgáriakban pedig a haza törvényit követik. — Ezeket, mennyire a lelkiek körében a szent szertartások rendszabályit illeti, azon hatalomnál fogva, mely nekünk, jóllehet méltatlanoknak isteni küldetésünk szerint jutott, nektek kedves atyámfiai és fiaim a Krisztusban addig is, mig némelyek iránt, ha szükség ugy hozná magával, az apostoli szék megkereshetnétek, előtökbe szabván, intünk és kérünk titeket, hogy mint az apostol több ízben mondja: „azon szabályt tartásatok meg, vevé mindenben a hit paizsát, és az üdvösség sisakát, és a lélek kardját: mely az isten igéje. És isten békesége, mely minden gondolatul felülmul, örízze sziveiteket 's értelmeketek a Jezus Krisztusban.“ (következik végül az utasítás.)

(Agarászat.) Az 1835ben alakult agarász társaság f. e. közgyűlését nyárelő 7én d. e. 11 óraker Pesten a váci utcában gr. Keglevich házban fogja tartani, melyre minden részvényes ezennel meghivatik. Kalas Zsig. s.k.

(Pár szó a „n. libercei magyarodás“ cikkre.) Nógrádból tavaszaló 24kén. Csak örvendetes hirt közle Petényi József Lajos, n. libercei ág. hitv. pap, midőn nemzeti nyelvünknek N. Liberceán, hol ezelőt 10. évvel a magyar hang fejr hollónál is ritkább vala, szép terjedését az ottani tót pórok közt Jelenkorunk idei 10ik számában köztudomásra juttatá. Olyan papok 's iskolatanitók, mint Petényi József Lajos és Orlik Mihály, kellenek a gátra, hogy boldogító feladatához juthasson nemzetünk. Érték meg mindketten azon édes hazafi örömet, szép buzgalomk becses jutalmát, hogy hiveikkel magyarul szelűben beszélhessenek! Azonban igazság 's méltány érdekében nem hallgathatni el, hogy Petényi ur czikke hamarkodó ítélet egyszersmind gyanusítás bélyegét viseli. Igenis, ő két testületünket, a nógrádi nemzeti intézetet 's ág. hitv. esperességet gyanusítá 's hanyagságrul a nemzeti nagy ügyben vádolá. — Mi a nógrádi nemzeti intézetet illeti, ennek feladata épen hazai nyelvünknek a megye idegen ajkú közt szelid eszközökkel terjesztése 's hogy ennek czélhozvetelő eszközeit jobban kitudhassa 's megválaszthassa, ugynevezett végrehajtó tagjait minden évben a falusi iskolákba kiküldi, kik a tapasztalatrul tudósítat adnak az intézetnek, 's hogy e' végrehajtó tagok az iskolákat megyeszerre látogatják, P. urat kivéve, tudja velem együtt az egész megye. — Hogy a magyarodás idegen-ajku polgártársink között terjedjen, helyesen ohajtja P. ur, hogy a tanitók 's tanulók dícséret- 's jutalommal serkentessenek. 'S épen ezt testi a nemzeti intézet! Tanulóknak pénzbeli jutalmat,

gaz, nem ad, mert azt pénzereje nem engedi; most még meg kell elégtelnie azzal, hogy az iskolás gyermekek közt (az ág. hitvallásuk közt az idén 1500at) magyar abc. 's' a tanítók között kézikönyveket osztat 's' a magyar nyelvtanulásban kitünőbb szorgalmu növendékeket végrehajtó tagjai által megdicséreteti. De hogy a magyar nyelvtanításban magát megkülönböztető tanítót pénzzel jutalmazza, tudja az egész megye. Mi csodálatos tehát nemzeti intézetünk gyanúsítása P. ur részéről, holott a magyar nyelvtanításban bebizonyított szorgalomért az ezen intézet által megjutalmaztatott falusi iskolatanítók sorában Orlik Mihály, n. liberesci iskolatanító is diszelve! Illyen pénzzutalmakban az idén csak az ág. hitv. iskolatanítók közül tíz részesült. — A' másikkal, melyet P. ur gyanúsít, a' nógrádi ág. hitv. esperesség, azon esperesség, melyről hírlapjainkban nem egyszer és méltán mondaték, hogy a' magyarodás sz. ügyét buzgóan pártolja. Ezen esperességről P. ur imezeket mondja: „Volt ugyan néhány év előtt nógrádi esperességünknek decanalis világi ügyelője is, kinek tisztében állott évenként az iskolákat legalább egyszer meglátogatni; de ezen üdvös hivatal is (hát még mi?) néhány lelkész kívánságára egészen megszüntetett. Mennyi valótlan állítás! P. ur, tagja a' nógrádi esperességnek, tudhatná, hogy az iskolaügyelői (decanalis-inspector) hivatal, melyet megszüntetnek hirdet, koránsem megszüntetett meg, hanem Kubinyi Ágoston világi ügyelőben, ki e' hivatalra megválasztása előtt iskolaügyelő volt, most is fenáll 's' a' tisztelt férfiú jelenen mind a' két hivatalt közmegelegülésre viseli, mert a' papi iskolaügyelőkkel (decanusokkal), kiknek tisztök minden évben a' falusi iskolavizsgálatokon megjelenni, nemcsak évenként gyűlést tart, mely az iskolák mibenlétéről, a' tanítók erkölcsi magokviseléséről 's' a' magyar nyelvtanításban miként eljárásokról az esperességi közgyűlésre tudósítást ad, hanem néhány iskolavizsgálaton személyesen jelenlenni 's' így azon kötelességet, melynek elhanyagolásáról őt P. ur vádolja, örömmel teljesíteni szokja, minek tanúja az egész esperesség. Hogy pedig minden évben minden iskolavizsgálaton jelen nincs, oka, más hivatalain kívül, csak azon csekély baj, hogy 99. iskolában, mennyit az esperesség számlál, majd egy időben (szokásszerint husvét táján) tartatván a' vizsgálatok, ezek mindenikén megjelenni embererőt felülmul. Megrovandó még P. ur azon állítása is, hogy az iskolaügyelői üdvös hivatal néhány lelkész kívánságára megszüntetett meg. Az esperesség gyűlésein, hol világi 's' egyházi tagok jelennek meg, csak a' többség akarata szolgálgal legkisebb dologban is határozatul; oly fontos hivatalt tehát, millyen az iskolaügyelői, néhány pap el nem törleszthetett. — Az eddig mondottak kiegészítésül megemlítendő még, miszerint a' nógrádi esperességnek is van 1828. óta Kubinyi Ágoston ur buzgósága által önkéntes ajánlatokból gyűjtött 's' 1500. flot tevő alaptőkéje, melynek kamatit egy évben magyar iskolai könyvek vételére 's' azoknak a' falusi iskolákban ingyen szétosztására, más évben pedig a' magyar nyelvtanításban kitűnt tanítók megjutalmazására fordítja. L. — y.

Spanyolország.

(Husvétii szünnepok.) Madrid, april Sikán: „A' cortes szünnepokokat kapott, 's' mindenki csak vallásos ünnepélyvel van elfoglalva. Szerencsétlenségre némi zavarok is történtek már, minélfogvást a' papság az ünnepi szertartásokat félbenszakasztani kényszerült, különben véres kicsapongás támadt volna a' valódi buzgók 's' azok közt, kik a' helyszentségét elismerék. Espartero a' spanyol királyok szokása szerint fényes katonai kísérettel sorra látogatá a' szentegyházakat.“

Anglia.

(Közlekedési gyorsaság. Elegg.) A' Lancaster Gazette következő példát közöl az utazási gyorsaságról vasutakon. Nem rég éjszakangliai York város egyik lakosa ajánlkozék, hogy onnan 24 óra alatt Londont megjárja. 8 óra körül Yorkból elindulván esti nyolczadfélkor Londonba érkezett, hol ügyeit végzé, óranegyedig Coventgarden színházban mulatott, még némi apróságokat vásárolt, 's' másnap reggel 10 percczel 8 óra előtt már ismét Yorkban volt. E' szerint Londonban mulatását is beszámítva ezen 90 német mérföldnyi utat 23 óra és 5 perc alatt röpülte át. — Browne tr Edinburgban meghalt. — Londonban 260 lóerejű új gőzös készült el, 's' a' kis koronahűtő tisztelétré „Princess Royal“ nevet kapott. — Mathew, az ismert józanságapostol, éjszaka - Irlandból Dublinba visszaérkezett; utközben 320ezer embert téríté józanságra; Athboyban, azon kevés idő alatt, míg más lovakat fogtak hintafájába, 2ez. emb. esküvé le a' pályinkaivást. — A' hannoverai kir. hihetőleg lemond már reményről az angol trónra nézve, mert butorait Londonbul elszállítatá. —

Franciaország.

(Algír ügye a' követkamrában.) A' követkamrai ülésben april 14ikén Algír számára 26,836,859 frankot kívánván pótlékköltségül a' ministerség, Desjobert és Sade hosszasan vitaták az algíri gyarmat szomorú állapotját, mely ezentul 100 millió frankjába fog Franciaországnak évenként kerülni, míg hasznot soha nem reménylhet belőle; a' követkamra mindazáltal rövid vitatás után végre mégis az egész összeget megajánlá. —

Törökország.

(Arabiában új prófeta támadt.) Arabiában Mehdi nevű új prófeta támadt, 's' követelői száma már 35ezerre megy. A' benne hívők az ő megjelenését úgy tekintik, mint a' Mohammed évezredes országlása (millenismus) kezdetét 's' azt lmondják, hogy az 40 esztendő korában Mekkában fog fellépni, onnan Jeruzembe menni, néhány évig hatalommal és dicsőséggel uralkodni, és a' földön igazságot gyakorlani, míg dedsail, a' gonosz szellem feltámad ellene 's' őt meggyözi. Ekkor Jezus a' keresztyének prófétája 70ezer angyallal siet Damaskusból segítségire 's' eztán Mehdit az egész világ elismeri, 's' a' pogányok, zsidók, keresztyének megtérése által elkezdődik az izlam évezredes országa. A' mekkai sherif, sőt maga a' szultán és M. Ali sincsenek gond nélkül ez új vallásos mozgalom miatt. — A' szultán kész M. Alinak mindenben engedni, ha a' nagy hatalmak is úgy akarják. — Az orosz befolyás növekszik Konstantinápolyban. — M. Ali 's' Ibrahim eltökélte magát, hogy az adó megfizetésin kívül semmiben sem enged. —

Belgium.

Brüssel mart. 29. Néhány hírlap nagyon ingerült hangon beszél, 16dik Lajost, Necker elboocsátását, Mirabeaut szőlőben emlegeti, 's' a' minisztereket helyükön maradásra inti mindaddig, míg világosan el nem bocsátják 's' ha csakugyan elboocsátják őket, vigasztalja az, hogy a' nép szeretete minden veszteséget kipótel, a' korona pedig fogja tapasztalni, hogy nem sokaig berzenghetni a' nép akarata ellen. A' tartományokban mindenütt e' szellemben készítgetik a' választókat, 's' a' jelszó: ellenzés a' papság és nemesség ellen. —

Grécia.

Athene, martz. 27. A' kréti zendület röviden ennyiből áll: A' lakosok fegyvert fogtak régi szabadságukat kivivandók, 's' legnagyobb rendben csapatokra oszolván az erős helyeket elfoglalták. A' felszólítás nagyon hosszu 's' csak köv. helyet emelünk ki belőle: fegyvert fogtak, nem azért hogy vért ontsanak, hanem hogy biztos állásban elidegeníthetetlen joguk, egy jó és törvényszerű kormány iránt alkudozhassanak, 's' a' gyűlöletes Musztafa b. erőszakoskodási ellen magokat biztosíthassák. A' tíz évi küzdelemkor, melyben több mint 70ezer keresztyén veszett el, őket a' három védhatalom a' helyett hogy Görögországhoz csatolta volna, megmagyarázhatatlan módon, az egyiptusi basának ajánlékozta, mely politikát a' hatalmak magok is nem sokára megbántak. És most onnan őket ismét el akarják szakítani, hogy szintollan rossz, ha nem rosszabb ur, t. i. a' szultán alá adják. E' nem érdemlett bánásmód ellen a' leghathatós ovást teszik, hivatkozván elidülhetlen jogukra 's' azon ovásra, melyet 1830ki nov. 23kán tettek. Felszólítják török földieiket is t. i. a' Krétában született törököket egyesülésre, mivel Görögország példájából látható, hogy jó igazságos kormány alatt több vallás békésen megállhat egymás mellett. Ők csak körelem utján maradnak, de fegyvereiket kezökből ki nem adják, hanem szükség esetén minden megtámadó ellen használják. — A' krétiak küldöttsége egy angol hajón érkezett a' hatalmak consulaival, 's' midőn kérdezték: akarnak e' Görögországgal egyesülni, vagy angol ótalom alá menni, azt mondák: nem; külön hercegség akarnak e' tehát lenni mint Samos? mire azt felelték, hogy készebbek mind meghalni; végre a' consulok sok tudakozásra kimondák, hogy ők önálló országot (respublicát) akarnak állítani. A' krétiak ugyan nem merik még szándékjokat nyíltan kimondani, hanem Anglia minden esetre nagy befolyással lened a' kérdés eldöntésire, mert már több hadi hajója horgonyoz Suda előtt 's' erős hajóhada sincs messze onnan. A' porta 2000 embert küldött oda, de még eddig vérontásra nem került a' dolog.

Külföldi elegyhir.

Bajorországban 1840ben két érsekségben és hat püspökségben volt 30 férfizárda és 22 ápolóház 243 pappal és szerzetessel; 30 apáczárda és 23 intézet 433 nemberrel. — A' német szövetség Ulm és Rastadt megerősítést elhatárá; az elsőbb porosz mérnökökre, az utóbbi ausztriaiakra van bízva; Mainz is tetemes erősítést nyered 's' ezután a' német szövetség katonai illetőségét ahoz értök minden évben megvizsgálják. — Egy Szyriából jött angol hajón kiutott a' dögvész, az azonban, hogy róla Maltában is elterjedt volna, még nem bizonyos. — A' portugál királyné Palmella hg elnöksége alatt választmányt nevezett ki a' portugáli pénzügy javítására. — Belgiumban miniszterváltozás van, 's' az új miniszterség alakítására Muenaere van megbízva. — A' freyburgi egyetem megszüntetése csak alaptalan hir volt. — Hir szerint M. Ali Ibrahim b. részire lemondott az alkirályságrul. — Berlinben Spontini karmestert, mivel egyik levelében a' németeket megsértette, midőn don Juan nyitányát (ouverture), elkezdé rettentő futyöléssel 's' ordítással fogadá a' nép 's' a' zaj addig szünni nem akart, míg a' karmester el nem távozott. — Kopenhágában szinte kifutyöltek egy tánczosnöt, ki a' szinpadon elég naiv volt a' királyt bíról felszólítani, hogy távozzék e' vagy maradjon. — A' havasalföldi hospodár Kisseleff moszka tábornokot oláh nemességgel ajándékozta meg; de mivel ott a' nemességadott földbirtok nélkül sok nehézséggel jár, már előre fekvő jószágot is ajándékozott neki. — A' moszka czár ismét több lengyel vagyónát kobzatta el. — 150ezer főnyi moszka sereg a' nyugati határok felé vonul. — Haydimühl körül 13 cseh határőr és 30 esempüzo között viadalra került a' dolog, kik dohányt és söt akartak becsespezni. Négy határőr elesett, a' többi mind vagy lövést vagy több vágást kapott, a' esompüzoök közül csak négy sebesült meg. Bajor részrul a' dologban már meg van a' nyomozás kezdve. —

A' belga új miniszterség köv. személyekből áll: Meulenaere gr. kül, Not-homb bel-; Buzen táb. had- Brier gr. pénzügy-; Dumon-Dumortier közmunkára ügyelő; és de Haussy igazságminiszter. — Rezsíd b. letétesésének okát sok abban leli, hogy több következtelenségbe ejté a' portát, vallástalan volt, a' hadseregnek keresztyén tiszteknek adott alkalmazást, és végre francia gondolkozásu. Megbukásának főoka Ponsonby l. — Rezsíd nyugodt lélekkel fogadta a' letétesést, Konstantinápoly melletti jószágára vonult, de onnan aligha távolabb tartományba nem utasítják. — A' meghalt porosz király Königsbergben állítandó emlékére a' danzigi RR. aláírási ivet nyitottak. — Lahoreban aligha angol közbejárulásra nem leszen szükség. — A' török kormányfiak most többnyire keresztyén gyűlölok, így nem tudhatni mi lesz a' megkezdett javításbul. — Hir szerint a' moszka hadsereg kelet felé mozog. — Ruszsiában csak olyan zsidó lehet rabbi, ki orosz egyetemben tanult. Lengyelországban senkisémet lehet tisztviselő, ha csak a' moszka nyelvet nem tudja. — Poroszországban a' zsidóknak megengedtetik, hogy keresztyén keresztnévet viselhesenek, de az olyan nevet, mely valami keresztyén dogmára vonatkozik, mint Anastasian, Renetus, Baptista, vagy mely a' Megváltó nevéül származik, mint Krisztian, Kristóf ezután sem szabad viselniök. — A' romai pápa körlevél által pénzt kér a' sz. Pétergyház fölépítésire. — Francia dr. Paraguay kormányzója sept. 10ikén csakugyan meghalt. — Rosas elnök jan. 11kén nyitotta meg az argentin köztársaság gyűlését. — Az európai consulok rosallják a' candiaiak fölkelését 's' nyugalomra 's' fegyver-lerakásra intik. —

Dunavizállás april 27kén: 6' 4" 3" a' zerus felett.